

UDK 821.163.6.09'282(497.4–188)–1''16/19''

Jožef Smej

Škofijski ordinariat v Mariboru

O PREVODIH PSALMOV V PREKMURŠČINO OD MARTJANSKE PESMARICE II DO PUSZTAIJEVE PESMARICE 1893

V pričujoči razpravi skuša avtor ugotoviti, ali so bili psalmi samostojno prevedeni v prekmurščino oziroma ali so neznani in znani prevajalci uporabljali že prej obstoječe prevode v žive jezike.

The author attempts to determine whether the psalms were independently translated into Prekmurje Slovene, or, rather, whether the anonymous and known translators used previously existing translations into living languages.

Ključne besede: Psalmi, Martjanska rokopisna pesmarica, Franc Temlin, Abecedarium Szlowenszko, Mihael Sever, Števan Küzmič, Mikloš Küzmič, Mihael Bakoš, Šandor Terplan, Jožef Pusztai.

Key words: psalms, the *Martjanci hymnal* manuscript, Franc Temlin, Abecedarium Szlowenszko, Mihael Sever, Števan Küzmič, Mikloš Küzmič, Mihael Bakoš, Šandor Terplan, Jožef Pusztai

Vilko Novak (V. N. 1992:34) piše: »V prekmurščino so prevedli kak psalm že v davnini, kot to dokazuje ohranjena Martjanska mlajša rokopisna pesmarica iz 18. stoletja /.../. Upajmo, da bo kdaj kak naš rojak /.../ nadrobno preiskal vse rokopisne in tiskane prevode psalmov, jih primerjal z drugimi slovenskimi in tako počastil /.../ ljubezen, prizadevanje in uspehe naših davnih prednikov /.../.«

Pričujoča razprava naj bo hkrati spomin na zdaj že pokojnega univ. profesorja dr. Vilka Novaka, slavista in etnologa.

Martjanska pesmarica (MP II)

Pesmarico hrani Univerzitetna knjižnica v Mariboru. Oznaka: MP II, Ms 57, velikost 8,5x10 cm. Grafika, oblikovanje in leksika kažejo, da je MP II s konca 17. ali iz začetka 18. stoletja in hkrati prepis starejše predloge, morda katoliške rokopisne pesmarice, saj so katoliški duhovniki v soboški dekaniji maševali na podružnicah še potem, ko so župnije prevzeli protestanti. Župnije soboške dekanije so bile 80 let v upravi protestantov (1592–1672). Kljub temu v letih od ok. 1600 do 1627 pri martjanski podružnici Sv. Marjete v Pužavcih službuje »papeževski« duhovnik.¹

O prekmurskih rokopisnih pesmaricah je veliko razpravljal Vilko Novak.² Jezik teh pesmaric je kajkavski (takrat so kajkavščino imenovali slovenski jezik), vendar v kajkavsko-prekmurski obliki z mnogimi prekmurskimi besedami, tako da lahko govorimo, da je bil to takrat prekmurski knjižni jezik.

¹ Prim. Ivan Zelko, *Gradivo za zgodovino reformacije v Prekmurju*, v ČZN 9 (XLIV) letnik 1937, Založba Obzorja, Maribor, 1937, 112.

² Glej pod geslom LITERATURA, in sicer v knjigi: Vilko Novak, *Martjanska pesmarica*, Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 1997, 63–64.

V MP II najdemo 9 psalmov.

1. Psalmus xxx. In te Domine (str. 95)

Vu tebe/ze vüpam Go/žpodne i da ne bom ospotan vekivekouma

Zakai tvoja pravicz a o/zlobodi mene

Nagni k meni ti tvoja vuha

Vulgata (Biblia Sacra 1922: 468):

In te Domine speravi non confundur in aeternum:

in iustitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam.

Dalmatin (Biblia 1584: 286):

GOSPOVD, na tebe se je/št savupam, nepu/ti mene nikuli vezh k'šramoti biti: Obrani me škusi tvojo pravizo. Nagni tvoja u/he/šja k'meni.

Madžarsko (Szent Biblia 1626: 481):³

TE-BENNED biztam Uram, meg ne /szegyenüllyek örökké: a te igazságod-által /sabatits-meg engem. Hajtsd hozzám füledet.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534:26):

HEER auff dich traw ich

las mich nimer mehrzu schanden werden

Errette mich durch deine gerechtigkeit.

Neige deine ohren zu mir.

Primerjava:

Primerjava kaže, da se je prevajalec MP II naslanjal na Vulgato (V) in na madžarski prevod (M), ne pa na Dalmatinov (D) in ne na Lutrov nemški prevod (L).

Npr.:

MP II: Vu tebe/ze vüpam ...

V: In te speravi

M: Te-benned biztam ...

D: na tebe se je/št savupam ...

L: auff dich traw ich ...

Pazi na razliko, na eni strani: »vu tebe«, »in te«, »te-benned«; na drugi strani pa: »na tebe«, »auff dich«.

2. Psalmus XXIII Domini est (str. 96)

Goszpodna Bogaie zemla, i v/za ka/žzona zemli. Ve/ž /szvetli /szveit, i V/zi ki prebi-vajo na nyem.

Ar gaie on nad morjem napravil, i nad tekocsimi vodami on gaie nacsinil.

Vulgata (Biblia sacra 1922: 461):

Domini est terra, et plenitudo eius: Orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.

³ Celoten naslov te biblije gl. tu med: VIRI IN LITERATURA. V naslovu ni označeno, kdo je prevajalec. Ta je bil Gáspár Károli, protestantski pastor. Prim. Jože Krašovec, 2002: *Prevodi Svetega pisma v evropske jezike, Bogoslovni vestnik* 62/4.537.

Fotokopije ustreznih psalmov iz *Szent Biblia 1590* mi je poslal dr. László Gyürki, župnik v Köröndu in hkrati tudi univerzitetni profesor bibličnih ved na Teološki fakulteti v Budimpešti. Na tem mestu se mu iskreno zahvaljujem.

Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina praeparavit eum.

Dalmatin (Biblia 1583: 285):

GOSPODNIA je Semla, inu kar je v'nje, inu vus ulni Svejt, inu kar na nym prebiva.

Sakaj on ga je na Murja gruntal, inu na vodé poštavil.

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 547):

AZ WRé à föld és minden ő tellye/sége, az földnec kerek/ége, és annac minden lakosi.

Mert az tengeren fundalta a/zt, és az folyó vizeknec fölőtte csinálta.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 24-25):

Die erde i/t des HERREN vnd was drinnen i/t

Der erdboden vnd was drauff wonet.

Denn er hat jn an die meere gegründet

Vnd an den wa/fern bereitet.

Primerjava:

MP II: nad tekocsimi vodami

V: super flumina

M: az folyó vizeknec

D: na vodé

L: an den wa/fern

»Nad tekocsimi vodami« je dobeseden prevod iz V: »flumina« (flumen, inis, n. mn. flumina pomeni tekočo vodo); isto M: az folyó vizeknec.

3. Psalmus XIV. Domine qvis (str. 99):

Gofzpodne Bose gdo fzi bo prebival vu tvoiem Satori Ali gdo pocsine na gore tvoie fzvete.

Vulgata (Biblia sacra 1922: 450):

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Dalmatin (Biblia 1583: 282):

GOSPOVD, gdu bo prebival v'tvoji Vtti? Gdu bo oštal na tvoji fveti Gori?

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 543):

WRam, kiczoda lakozic az te sátorodban? és kiczoda nyugfzik a' te szent helyeden?

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 21):

HERR wer wird wonen jñ deiner Hütten? Wer wird bleiben auff deinem Heiligen berge?

Primerjava:

MP II: vu tvoiem Satori

V: in tabernaculo tuo

M: a te sátorodban

D: v'tvoji Vtti

L: jn deiner Hütten

Čeprav prekmurščina pozna besedo »hüta« (Novak 1985:40), uta, šupa, lopa (iz nem. Hütte«), se prevajalec v MP II ne ravna po D, ampak po V (tabernaculum = šotor) in po M (sátor = šotor).

4. Psalmus XCV Cantate Domino (str. 101):

Szpeivaite Gofzpodno Bougu novo pešzen, Szpeivaite Gofzpodno v/za zemla

Vulgata (Biblia sacra 1922: 543):

Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.

Dalmatin (Biblia 1583: 304):

PVjte GOSPDV eno novo Peffen: Pujte GOSPDV vus ulni Svejť.

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 579):

ENekellyétec az WRnac wy éneket: Enekellyen az WRnac mind az egé/z föld.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 46):

SJnget dem HERREN ein neues lied

Singet dem HERREN alle welt.

Primerjava:

MP II: v/za zemla

M: egé/z föld

D: vus ulni Svejť

L: alle welt

Čprav prekmurščina pozna besedo »Szveit«, saj nastopa tudi v Ps 23 (MP II, str. 96), uporablja prevajalec tu besedo »zemla«, ustrezno V in M.

5. Psalmus CXLVI. Laudate Dominum (str. 105):

Hvalite Gořpodna ar ie dobro řzpeivati nyemu vugodna i pri'etna boidi hvala nas/emu Gořzpodnu Bougu, ki na racsuni dersi vřze nebeřzke zveizde, řzleidnye z'ime-nom zove

Vulgata (Biblia sacra 1922: 600):

Laudate Dominum quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit iucunda, decoraque laudatio /.../. Qui numerat multitudinem stellarum ...

Dalmatin (Biblia 1583: 316):

HValite GOSPDVA: Sakaj dobru je nařhiga Boga hvaliti: takova hvala je lubesni-va inu lepa /.../ On řhteje řvesde ...

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 600):

Diczéreiétec az WRat, mert ió diczéretet mondani az mi Istenűknec: mert győnyőřűséges és illendő dolog az diczéret /.../. Meg řzámlállya za czillagoknac řokařágat.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 41)

LOBet den HERRN

denn vnřern Gott loben

das iřt ein kőřtlich ding

Solch lob iřt lieblich vnd řchőn /.../ Et zelet die řternen ...

Primerjava:

MP II: na racsuni dersi vřze nebeřzke zveizde

V: numerat multitudinem stellarum

M: Meg řzámlállya az czillagoknac řokařágat

D: On řhteje řvesde

L: Er zelet die řternen

Primerjava kaže, da se je prevajalec v MP II držal madžarskega prevoda. Beseda »számla« pomeni »račun«.

6. Psalmus CXXXIII: Ecce nunc (str. 108):

Ovo vezdai Blagofzlovite Gofzpodna Boga v/zih ki fzte nyegovi fzlugi. Ki fztoite vu hicse (sic) Gofzpodnove vu prèkleti nasfega Gofzpodna Boga.

Vulgata (Biblia sacra 1922: 588):

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini: Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

Dalmatin (Biblia 1583: 313):

Hvalite tiga GOSPVDA Ime, Hvalite vy GOSPODNI Hlapci. Vy kir ftoyte v'Hi/hi tiga GOSPVDA, na Dvori/fzah te Hi/he na/higa Boga.

Madžarsko (Szent Biblia 1590: –):

Diczeriétéc az Wrac neuét: Diczeriétéc Wrac fzolgai.

Kic állotoc az Wrac házában: a mi Iftenűnk nec házánac tornáztiban.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 58):

Lobet den namen des HERREN

Lobet jr knechte des HERREN

Die jr ftehet im Hau/e des HERREN

Inn den Höfen des Hau/es vnfers Gottes

Primerjava:

Prevajalec v MP II se je pri besedah »ovo vezdaj« in »blagofzlovite« držal V: »ecce nunc« in »benedicite«, pri besedi »fzlugi« pa M: »fzolgai«, čeprav prekmurščina pozna besedo »hlapci«, kot ima to D. Prav tako je glede besede »prèklit«, čeprav prekmurščina pozna besedo »dvori/fzhe (D). »Prèklit« je razložen kot »hodnik«, »veža« (Novak 1985: 82). Zanimivo je, da prevajalec v MP II ni uporabil besede »trnác«, kot je to v M: »tornázt«. »Trnác« je »podstenje«, madžarsko »tornác« (Novak 1985: 115).

7. Psalmus XII. Usquequo Domine (str. 113):

Dokle fze zme Gofzpon bodes pozabliu al vek veke li?

Dokle bodes fzkriual od mene licze fzvoie.

Dokle bodem tolnacs vertel vu mojo pamet, dokle bo ta moka trapila fzerce moie, i dokle bo nepriatel gofzpodůval nad menom

Vulgata (Biblia sacra 1922: 449):

Usquequo Domine oblivisceris me in finem?

Usquequo avertis faciem tuam a me?

Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?

Dalmatin (Biblia 158: 282):

GOSPVDA, koku dolgu hozhefh ti taku cillu na mene posabiti? koku dolgu fkriva/h tvoj obras pred mano? Koku dolgu moram jeft fkerbeti v'moji Du/hi, inu v'moim ferci shaloft iméti v/sak dan? Koku dolgu fe bo moj Sovrashnik zhes mene vsdigoval?

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 542):

WRam miglen feledkőzöl el rolam mindenefől fogua? miglen rőtyed el ortzádat én tőlem? Miglen tanáczkozom az én lelkemben? keferűségemet naponként (miglen tartom) fziuemben? miglen magafztaltic fel ellenfégem én raytam?

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 21):

HERR wie lange wiltu mein so gar vergessen: wie lange verbirge/tu dein andlitz fur mir?

Wie lange sol ich sorgen jnn meiner seele
vnd mich eng/ten jnn meine hertzen teglich? Wie lange sol sich mein feind vber
mich erheben?

Primerjava:

MP II: »tolnacs vertel« ustreza V: »consilia« in M: »tanaczkozom«.

»Tolnacz« (tolnáč) je isto kot »consilium« ali svet, nasvet (Pleteršnik II 1895: 676);
madž.: »tanács« = »nasvet«

8. Psalmus XLII Judica me (str. 115):

Sztani karai mene Go/zpon te/ze karai zame z Nepriatelmi od hudih i csalarnih
ludih o/zlobodi mene.

Vede/ze moja mocs ti Go/zpon zakai /zi me o/ztavil, zakai salo/zten hodim tak
kroto od nepriatelov zbantuvan.

Vulgata (Biblia sacra 1922: 484):

Iudica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo,
et doloso erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum
affligit me inimicus?

Dalmatin (Biblia 1583: 290):

Sodi ti Bug mene, inu pelaj meni moja prauo, supár ta folk, kir nej /vet: Inu
obrani mene pred fal/h inu hudimi ludmy.

Sakaj ti /i Bug moje mozhy: Sakaj me pu/ti/h taku shalo/tniga hoditi, dokler me
moj Sovrashnik taku /ti/ka.

Madžarsko (Szent Biblia 1590: 556):

ITélly meg engemet Isten, és általmazd meg igyemet az gonoz nemzet ellen, az
álnoc és hamis embertől /zabadicz meg engemet. Mert te vagy az én erő/ségemnec
Istene, /-miért vetettél meg engemet? és miért iároc /zomoruán midőn az én ellen/ségem
háborgat engemet?

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 30):

Richte mich Gott vnd füre mir meine /ache

wider das vnheilige volck

Vnd errette mich von dem fal/chen vnd bö/en leuten.

Denn du bi/ft der Gott meiner /tercke

warumb ver/ftö/fe/tu mich?

Varumb le/fe/tu mich /o trawrig gehen

wenn mich mein feind drenget.

Primerjava:

Za besedo »iudica« (V), »itélly« (M), »sodi« (D) in »richte« (L) uporablja MP II
dve besedi: »/ztani karai«. »Karati« (Pleteršnik I 1894: 388) pomeni »z besedami
kaznovati, svariti, grajati«; »csalaren« (Pleteršnik I 1894: 93) pa pomeni »goljufiv,
slepilen«; »dolozus« (V), »fal/h« (D); zanimivo je, da prevajalec v MP II ni uporabil
madžarske besede »hamis«, ki jo prekmurščina pozna še danes kot »hàmičen« (Novak
1985: 39) v pomenu »nevoščljiv«, »zavisten«; vendar je prvotni pomen besede »ha-
mis« »goljufiv, lažen, ponarejen, napravi«.

9. Psalmus XLVI Omnes gentes (str. 117):

V/i narodi trepecsite zrokami
Raduite ſe Bougo zveſzelim glaſzom.
Ar ie ſztrasen visnyi Goſzpon Bogh
i velikiie krall nadevſzom zemlom.

Vulgata (Biblia sacra 1922: 488):

Omnes gentes plaudite manibus: iubilare Deo in voce exsultationis. Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.

Dalmatin (Biblia 1583: 291):

VY v/i folki lu/kajte s'rokami vkupe od veſſelja, Inu vukajte Bogu s'veſſelim glaſſum.

Zakaj GOSPVD ta nar viſſoke/hi je ſtraſhan: En velik Krajl zhes vus ulni Svejť.
Madžarsko (Szent Biblia 1590: 558):

MInden népec tapſollyatoc kezetöckel, öruendezettet Iſtennek vigſágos ſzóual.
Mert az WR fel/éges és röttenetes, nagy Király mind ez egéſz földön.

Nemško (Biblia, Der Psalter 1534: 31):

FRoloket mit henden alle vöcker
Vnd jauchzet Gott mit frölichem ſchall.
Denn der HERR der aller Höheſt iſt erſchrecklich
Ein groſſer König auff dem gantzen erdboden.

Primerjava:

Besede »ploskati z rokami« ne pozna D, pa tudi ne prevajalec v MP II. D ima »lu/kajte«, MP II pa »trepecsite«, kar bi lahko pomenilo »trêpkati« »udarjati ob kaj«, od tega je »treпка« in »trepáča«, to je perača ali trepalnik (Pleteršnik II 1895: 686-687), vsekakor onomatopoetična tvorba besede na podlagi latinske »plaudite« ali madžarske »tapſollyatoc«.

Franč Temlin (1715)

Najstarejša tiskana v prekmurščino prevedena odlomka iz 145. (144) in iz 147. (146-147) psalma najdemo v Malem Katechismusu (Temlin 1715: 47). Glasita se takole: »Vſzeih ſztvári ochi, na Tebe glédajo Goſzpodne Boſe, inoſze vu tebi vüpajo, Ti nyim dávas hráno vu potreibnom vreimeni, odpiras Ti ſzvojo ſz. roko, ino nahránis vſzáko ſvivoucſo ſztvár ſztvoim ſzvétim blagoſzlovom« (v. 15-14).

»ſteri vſzáko i ſztvári nyé ſivlenye dáva, ſteri dá kermo neimoi ſivini, ino hráno tim mládim vranicſom koteri nyega na pomoucs zovéjo. Koteriſze ne veſzeli vnikákſoi konyſzkoy moucſi, a ni ſze nyemi vola neſzpuni vſzili cslovecſánſzko i; nego radüjeſze Boug vu onih koteriſze nyega boijo, ino nyegovo miloſcho ochakávajo« (v. 9-11).

Primerjava:

V: Oculi omnium in te sperant Domine: et tu das escam illorum in tempore opportuno.

Aperis tu manum tuam: et imple omne animal benedictione.

D: Vſeh ozhy zhakajo na tebe, inu ti dajeſh nym nyh ſhpisho v'ſvoim zhaſſu.

Ti odpiraſh tvojo roko, inu napolniſh vſe kar je shivu, s'dobrim dopadnjem.

M: Mindeneknec *szemei* te-benned biznac WRam: és te ad*sz* eledelt azoknac alkal-
matos időben.

Fel-nyitod a'kezedet: és bé-tölte*sz* minden élő-állatot áldomá*sz*sal.

L: Aller augen warten auff dich

vnd du gib*st* jenen jre *szpei*se zu *sz*einer zeit.

Du thu*st* deine hand auff

vnd erfülle*st* alles was lebt mit wolgefallen.

Primerjava kaže, da se je Temlin pri prevajanju naslonil na V, še bolj pa na M. »Vu
tebi vü

jajo« = »in te sperant« = »te-benned biznac«; besede »upati« nimata ne D in ne
L, samo V in M. Podobno je glede izrazov »v*sz*áko *sz*ivouc*sz*o *sz*ztvár« in »blagofzlovom«.

Primerjava:

V: Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.

Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.

Beneplacitum est Domino super timentes eum: et eis, qui sperant super misericor-
dia eius.

D: Kateri daje Shivini nje Kèrmo: tém mladim vranom, kateri na njega klizhejo.
On néma dopadenja na Kon*sz*ki mozhy, inu néma lu*sz*hta na Mo*sz*hkih golenih.

GOSPVD ima dopadenje na téh, kateri *sz*e njega boje: Kateri na njegovo dobruto
vupajo.

M: Ki meg-adgya a'barmoknac az ö eledeleket; és az ötet *sz*egétségül hívó holló-
fiaknac.

Nem a'ló erő*sz*égében le*sz*zen kedve: *sz*em a'férfiú *sz*áraiban az ö gyönyörködé*sz*e.

Gyönyörködik az WR az ötet-félökben: és azokban, kik az ö irtalmá*sz*ágában
biznac.

Primerjava kaže, da Temlin ni upošteval stare tradicije, ohranjene v MP II glede
izrazov: Pullis corvorum« (V), »hollófiaknac« (M), »kovranim mladicsom« (MP II,
str. 107), ampak je prevedel »mládim vranic*sz*om«, kar je najbrž njegova tvorba.

Podobno je glede izrazov: »in fortitudine equi« (V), »a'ló erő*sz*égében« (M), »vu
konfzke jákofzti« (MP II, str. 108), ampak je prevedel »v konyfzkoj mouc*sz*i«; kajkavsko
ali tudi staro prekmursko besedo »jakost« je zamenjal z domačo »moucs«, »mozhy« (D).

Abecedarium szlovenszko (1725)

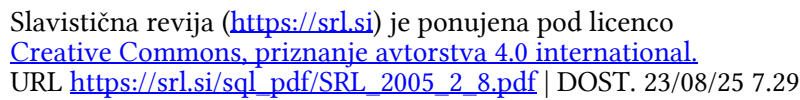
V tem Abecedariju (A)⁴ najdemo prevod 5., 6. in 23. psalma. Prevod je po V. No-
vaku (V. N. 1992: 32) močno naslonjen na Dalmatinov prevod (D). Novak je primerjal
5. in 4. psalm. Tu bomo primerjali še vrstico iz 6. in 23. psalma.

Ps 6

A: Jasz czeilo nocs moio posztelo poleivam, ino mocsim moie odpocsiválische
zkuzami (v. 7)

V: Lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo
(v. 7)

⁴ Celoten naslov gl. med Viri in literatura.

Pri Ps 23 se A naslanja na M in D, npr. glede besede »pehár« (madž. »pohár«).

⁵ Celoten naslov gl. med Viri in literatura.

Števan Küzmič (1723–1779)

V Novi zavezi Svetega pisma so marsikateri odlomki psalmov. Poglejmo, kako je to prevedel Števan Küzmič v svojem najpomembnejšem delu: *Nouvi zákon*, 1771.⁶

Nekaj primerov:

Erkao je Gofzpoud Gofzpoudi mojemi: *šzedi šzi na defzniczo moio*, dokecs polo'zim nepriátele tvoje na podnogáoniczo pod nogé tvoje (Ps 110, 1; v: Mt 22,44).

Naj bode prebiváiscse nyegovo pűscsa, i ne bode prebívajoucsi vnyem. Pűspekíjo nyegovo naj drűgi vzeme (Ps 69, 29; 109,8; v: Apd 1,20).

Vido *šzam* Gofzpodna pred menom *všzešzkoušz*; ár mi je zdejšzne moje; naj *šze* ne gyenem. Záto *šze* radűje *šzrczè* moje i *vešzelí šze* jezik moj: escse pa i tejlo moje bode pocsívalo v vűpanyi.

Kaj ne nihás dűšo mojo vu pekli; niti ne dás tvojemi *šzvétomi* viditi *šzprjhnenyà*.

Znane *ši* mi vcsíno potí 'zítká: napunis me *zvešzeljom* pred líczom tvojim (Ps 16, 8–10; v: Apd 2, 25–28).

Kí csiní angele *šzvoje* dűhè i *šzluje šzvoje* ognya plamén (Ps 104,4; Heb 1,7).

Tvoj králešzki *šztolec*, o Boug! na vekí veke; palicza rávnošzti je palicza králešztva tvojega (Ps 45,7; Heb 1,8).

Lűbo *šzi* praviczó i odűrjávao *šzi* kriviczo: záto te je namazao, ô Boug, Boug tvoj zoliom *vešzeljà* víše od tvoji tivárišov (Ps 45,8; Heb 1,9).

Primerjava:

Š. Küzmič (Š.K.) ni imel na voljo tu navedenih psalmov, prevedenih v prekmurščino. Zato se je pri prevajanju lahko opiral na D.

V Ps 110,1 izraz »sovrashnike« (D) nadomesti Š.K. z »nepriátele«; izraz »h'podnushju« (D) nadomesti z »na podnogáoniczo«; isti izraz je posodobljen v »podnogálnica« (Pusztai 1893: 76).

Za svetopisemsko knjigo »Apostolska dela« (Apd) uporablja D izraz »Dianie«, isto Š. K.: »Djánya«. V Ps 69,29 ima D (Apd 1,20): »Bodi njegovu prebivališzhe puštu«, Š.K. pa: »naj bode prebiváiscse njegova pűscsa«; v Ps 109,8 ima D (Apd 1,20): »njegovo Shkofio všami en drugi«, Š.K. pa: »pűspekíjo nyegovo naj drűgi vzeme«.

Odvisnost Š.K. od D je očitna tudi glede drugih vrstic psalma, npr.: D: »Krajleštva paliza« (Ps 45,7; Apd 1,8), Š.K. »palicza králešztva«; D: »s'ojljem vešfelja« (Ps 45,8), Š.K.: »zolióm vešzeljà«.

Mikloš Küzmič (1737–1806)

V svoji *Knigi molitveni* (K.M.) ima Mikloš Küzmič (M.K.)⁷ nekatere vrstice iz raznih psalmov, in sicer na straneh 30, 43, 49, 50, 98, 99 in 100. V celoti pa je prevedel dva psalma: Ps 51 (50) in Ps 130 (129). Prevod je tam na str. 166–169.

Primerjava kaže, da je M.K. prevajal po Vulgati, naslanjajoč se tudi na madžarski prevod.

⁶ Celoten naslov gl. med Viri in literatura.

⁷ Celoten naslov gl. med Viri in literatura.

Npr.:

K.M. str. 30: Oszloubodi tvoje lüsztvó Goszpodne: i blagoszlovi öröcsino tvojo.
 I ravnaj nyé: i zviszi nyé do veki veka.

V: Salvum fac populum tuum Domine, et benedic hereditati tuae:
 et rege eos, et extolle illos usque in aeternum (Ps 27,9).

M: Szabadisd-meg Uram a' te népedet, és áld-meg örökségedet: és igazgasd öket,
 és maga/zald fel öket örökké (Ps 27,9).

D: Pomagaj tvojemu folku, inu shegnaj tvojo Erb/zino
 ino pa/si nje, inu je povi/haj vekoma (Ps 27,9).

Pomoucs na/sa vu Iméni Go/zpodnovom, ki je /ztvouro Nébo, i zemlo (K.M., str. 43).

V: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit caelum et terram (Ps 123,8).

M: A'mi/egéségünk az WR nevében, kí mennyet, és a földet teremtetted (Ps 124,8).

D: Na/sa pomuzh /toji v'Imeni tige GOSPVDA, kateri je Nebu inu Semlo /sturil (Ps 124,8).

Če primerjamo poleg tega še zelo znana psalma: Ps 51 (50) in 130 (129), nam postane še bolj jasno, da je M.K. prevajal po V in da je imel pred očmi tudi M. Za zgled vzamemo samo nekaj vrstic iz pravkar omenjenih dveh psalmov.

Ps 51(50),7

K.M. (str. 166–167): Vu hüdoubi /zam jasz prijet', i vu grejhi je prijéla mené mati moja.	V: In iniquitatibus conceptus sum; et in peccatis concepit me mater mea.
D: Jeft /im is grejhniga /semena rojen, Inu moja Mati je mene v'grehih pozhella.	M: Hami/ságokban fogantattam: és bűnökben fogadott engem az anyám.

Glagol »prijet«, »prijéla« (»spočet«, »spočeta«) kaže na madžarsko predlogo: »fo-gadni« = »prijeti«.

Ps 130(129), 1–2

K.M. (str. 168) Z-globlíne /zam jasz k-tebi krícsao /.../ poszlüjhni glász moj. Poszlüsna naj bodo vüha tvoja, na glász prosnyé moje.	V: De profundis clamavi ad te /.../ exaudi vocem meam. Fiant aures tuae intendentes, in vocem deprecationis meae
D: IS globo/zhine /.../ jeft h'tebi vpyem /.../ /li/hi mojo /htimo: naj tvoja u/he/ša po/lushajo na to /htimo moje pro/hne	M: A' Mélységekből kiáltottam /.../ hozzád: halga/d-meg az én /zómat. Legyenek a'te füleid figyelmetefek, az én könyörgéjem /zavára.

Pleteršnik pozna besedo »globlina«v pomenu »globina« (Pleteršnik I 1894: 218).

Mihael Bakoš (ok. 1742–1803)

Mihael Bakoš je v *Nouvm Graduvalu* (N.G.)⁸ objavil 24 psalmov. Prevedel jih je s pesniško oblikovalno močjo. Po Novakovem mnenju (Novak 1992: 33) je težko presoditi, ali so ti psalmi prevod Š. Küzmiča ali M. Bakoša, verjetno slednjega.

Primerjava kaže, da se prevajalec v N.G. ni naslanjal ne na L in ne na D, marveč na M.

Ps 5

N.G.	M
Goľzpodin! molítvi moje, Proľzim v-tva vüha vzemi je (v. 1) I me kricsanye poľzlühni (v. 2)	WRam az én beszédimet vedd füleidbe (v. 1) Figyelmezzél az én kiáltáľomnac ľzauára

Ps 51(50)

N.G.	M
Szmiluj ľze nad menom moj Boug (v. 1).	Kőnyőřűly én raytam, én Iľtenem (v. 1).

Vsekakor bi bilo najbolj preprosto, da bi se prevajalec 51. psalma naslonil na prevod Mikloša Küzmiča: »Szmiluj ľze meni« (str. 166 v K.M.), vendar prevaja po madžarski predlogi: »Szmiluj ľze nad menom«, madž. »raytam«

Ps 128(127)

N.G.	M
I vtvojoj hi'zi, bode tvoja 'zena, Kako roden trľz (v. 3) I da bos vido tvojim ľzinom ľzini (v. 6).	Az te feleľéged ollyan ľéľzen mint az termő ľzőľő (v. 3) és meg látod fiaidnac fiait (v. 6).

Šandor Terplan (1816–1858)

Celotni prevod vseh 150 psalmov v prekmurščino najdemo v tretji izdaji *Nouvoga zákona*, kjer so na koncu »Knige 'zoltárszke, szlovenscene po Terplán Sándori, püczonszkom farari. V Köszegi 1848. Stampane z sztroskom i píszkmi Reichard Károla i Szinov.«⁹

Sándor (Aleksander) Terplan (T) v svojem prevodu psalmov zvesteje sledi izvirniku. Njegova jezikovna ustvarjalnost je v tvorbi novih izrazov predvsem za pojmovne in druge narečju neznane besede (Novak 1992: 34).

Primerjava kaže, da je Terplan (T) uporabljal staro besedišče, ohranjeno v prekmurskih rokopisnih pesmaricah, tudi v MP II, skoraj nič pa se ni oziral na prekmurski prevod psalmov, ki so bili že natisnjeni.

⁸ Celoten naslov gl. med Viri in literatura. Fotokopije mi je poslal prof. Jože Vugrinec, višji bibliotekar v Pokrajinski študijski knjižnici v M. Soboti. Za uslugo se mu iz srca zahvaljujem.

⁹ Celoten naslov gl. med Viri in literatura.

Primeri:

MP II	T
Nagni kmeni ti tvoja vuha (str. 95)	Nagni k meni vüha tvoja
Gošzpodne /.../ gdo šzi bo prebival vu tvoiem Satori (str. 99)	Goszpodne, sto bode prebívao vu Satorí tvojem (Ps 15,1)
ki praviczó csini (str. 99)	Ki /.../ praviczó csini (Ps 15,2)

Primerjajmo še prevod v Abecedariju (A) s Terplanovim (T):

Ps 5

A	T
Szamohválci ne obsztoio pred tvoimi Ocsmi ti šzi mepriatel vszeim tisztim, šteri hüdo delajo (v. 6)	Zvisávczi neobsztójíjo pred ocsmí tvojimi, odürjávas vsze csinécse neprávdénoszt (v. 6)

Ps 6

A	T
Gošzpodne ne štraiffai mené vu tvoiem šzerdi, ino ne pokárai mené vu tvoioi prechlivoszt (v. 2).	Goszpodne nekáraj me vu szrdi tvojem, nescsukaj me vu necsamurnoszt (v. 2).

Besed »prečlivost« in »nečarmurnost« ni najti v Pleteršniku; besedo »ščúkati« pa Pleteršnik razlaga v pomenu: po malem rezati, rezljati« (Pleteršnik II 1895: 622).

Za »prečlivost« ali »nečarmurnost« ima D izraz »slobno/t«, M pa »harag« = »jeza«, lat. »ira«; za »ščúkati« ima D izraz »svariti«, M pa »of torozni« = »bičati« (»ostor« je »bič«); v prekmurščini danes : »ščúkati«, ščùknóti« = »švrkati z bičem« (Novak 1985: 106).

Ps 23

A	T
ino v Gozpodnovoi hisi bodem prebival, doklem budem sivel (v. 6).	pocsívao bom vu hi'zi Gozpodna mojega vsze dni (v. 6).

Primerjajmo še Severjev prevod (S) s Terplanovim (T):

Ps 32

S	T
Da šzem jašz stel zamucsati, omedleile šzo csonte moie; po czeiloga dnéva plakanyi (v.3).	Gda szem je stéó zamucsati, zadrevenele szo kôszti moje od vszákdenésnyega jávkanya (v. 3).

Terplan se ni oziral na svoje prekmurske predhodnike, pa tudi ne na D, marveč je prevajal samostojno, ustrezno dvema predlogoma: M in L. To kažejo prej navedeni zgledi in še naslednji:

Ps 4

T	M
Vnôgi pravijo: Sto nam szká'ze gda dobro? – Ali ti Goszpodne pozdigni nad nami szvetloszt lícza tvojega (v. 7) Razveszelis szrcze moje bole, kak csi bi oni rávno z sziljom i mostom obiljávali (v. 8).	Sokan mondgyác: Kitfoda miuelheti azt hogy valaha iót lájfunc? De te WRam mutaíd meg mi nékűnc az te ortzádnac világát (v. 7). nagyob örömet ad/z az én fziuemben, hogy nem mint mikor' az ő boroc és buzáioc meg fokaíodnac (v. 8)
D	L
Nyh veliku pravi: Koku bi nam leta pokasal, kaj je dobru? Ali ti GOSPVD povsdigni, zhes nas to luzh tvojega obrasa (v. 7) Ti sveffelijh moje ferce, aku lih uni imajo dofti Vina inu Shita (v. 8).	Viel sagen Wie folt vns der weifjen was gut ift? Aber HERR erhebe vber vns das liecht deines andlitzs (v. 7) Du erfrewest mein hertz ob jene gleich viel wein vnd korn haben (v. 8).

Ps 146

T	M
Ne zanásajte sze na poglavnike; na szini lüdi, vu kí nega zvelicsanya (v. 3).	Ne bizzatoc az feiedelmekben: Az embereknec fiaiban, kikben ninczen fjabaditáíra való erő (v. 3).
Ár vöodide düh nyegov, i on more, z zemlov posztánoti; vu onom dnévi prèdejo vsza nakanênya nyegova (v. 4).	Ki mégyen az ő lelke, és ők földde léfz nec; az napon el vejz minden ő gondolattyoc (v. 4).
D	L
Nesanafhajte fe na Viude: ony fo zhlovéki, inu nemogo pomagati (v. 3).	Verlaßet euch nicht auff Fürsten Sie find menfchen di können ja nicht helfen (v. 3).
Sakaj zhlovezhki Duh mora prozh pojti, ino on mora supet h'pàrfti poftati. Taiſtikrat je sjublenu vfe njegovu naprej vsetje (v. 4).	Denn des menfchen geift mus dauon vnd er mus wider zu erden werden Als denn find verloren alle feine anſchlage (v.4).

D ima »Viudi« (vojvodi?), L »fürsten«, T »poglavniki« (od besede »glava«, madž. »fej«); D ima »zhlovéki«, L »menfchen«, T pa »szini lüdi«, ustrezno M »embereknec fiai« (prim. V: filii hominum«)

Jožef Pusztai (1854–1934)

Jožef Pusztai (njegov pravi priimek: Pozderec) ima v svoji pesmarici (Pusztai 1893: 76–81) tri psalme, ki so jih prepevali pri večernicah na velike svetke. Zdi se, da mu je psalme v prekmurščino prevedel ali vsaj pregledal, bodisi cankovski župnik Jožef Borovnjak, bodisi martjanski župnik Jožef Bagari. Obema se namreč v svoji pesmarici (Pusztai 1893: 9) iskreno zahvaljuje.

Primerjava kaže, da prevod v Pusztaijevi pesmarici (P) sledi Vulgati (V) in se ne ozira ne na D ne na T. Pri Ps 110 (109) ima P »na szrejdi med protivníki szvojimi« (v. 2), V: »in medio inimicorum tuorum«, T: »med nepriátelmi tvojimi«; D: »mej tvojimi Sovrashniki«;

P: »ino vnogo gláv na zemli združne« (v. 6); V: »conquassabit capita in terra multorum«; T: »razdrobi glávo ládajôcs z vnôgimi dr'zélami«; D: »On bo resbil to glavo, katera je zhes velike deshele«.

V Ps 112 (111) ima P: »on ne bode na vekoma premegnyeni. V szpomíni pravicsen osztáne vecsnom: on sze ne bode bojao, gda kaj hüdoga szlísa« (v. 6–7); T: »Ár nevklekne na veke: vu sztálnom szpômenki de te právicsen. Hüdi glászov sze nesztrási«; D: »on bo vekoma oftal: Na pravizhniga se bo vekoma spumnilu. On se neboji pred hudim gláfsom«. V: »in aeternum non commovebitur. In memoria aeterna erit iustus: ob auditione mala non timebit«.

P ima ustrezno V: »ne bode premegnyeni«, tj. ne bo premaknjen; T ima lep izraz »vkleknoti«; Pleteršnik (Pleteršnik I 1894: 404) razlaga besedo »klékniti« takole: »eine knickende, wankende Bewegung machen«, se pravi »narediti prepognjen, majav gib«.

Sklepne misli

Če pregledamo tiskane prevode psalmov v biblijah, v nemški (L) iz leta 1534, v slovenski (D) iz leta 1584 in v madžarski (M) iz leta 1590, lahko ugotovimo, da sta se bibliji D in M ravnali po L. Najprej v načinu tiskanja. Začetna vrstica posameznih psalmov ima prvi dve črti vedno natisnjeni v poudarjenih majuskulah, npr.: Ps 135,1 HValite (D), DÍczériétec (M) ustrezno LObet (L). Beseda »Gospod« je v celoti vedno natisnjena v majuskulah: GOSPVD (D), WR (M), HERR (L). Ni izključeno tudi, da sta se prevajalca D in M tudi pri prevajanju zgledovala po L. Npr.: Ps 135,8 »od Zhlovékou inu od shivine« (D) ustrezno »der men/chen vnd des viehes« (L). Podobno je tudi v M. D uporablja množinsko obliko »Zhloveki«, »Menschen« in ne »Ijudje«, »Leute«. Glede grafike moramo omeniti, da ima M na koncu besede črko »c«, namesto »k«; »c« (izg. k): npr. »ôruendezzetec Istennec« (izg. örvendezetek Ištennek).

Prevod psalmov v martjanski pesmarici MP II se naslanja na latinski (V) in madžarski (M) prevod, ne pa na D in na L. S tem je potrjena Novakova teza (Novak 1990: 64), da so viri prekmurskih pesmaric madžarski in latinski. Latinski izvirniki so bili že zgodaj prevedeni v madžarščino. Jezik prekmurskih pesmaric je mnogo bolj prekmusko narečje kakor pa čista uradna kajkavščina tistega časa, z drugo besedo MP II ni hrvaška, marveč slovenska. Če se je prireditelj druge prekmurske knjige *Abecedarium Szlowenszko* (pridevnik neutrum, ker je samostalnik v latinščini neutrum – op. J.S.) glede psalmov

tesno naslonil na Dalmatinov prevod (Novak 1983: 188), tega ne moremo trditi glede psalmov pri F. Temlinu, M. Severju, Š. Kūzmiču, M. Kūzmiču, M. Bakošu, Š. Terplanu in J. Pusztaiju. Naslanjali so se bodisi na V ali še bolj na M.

Z drugo besedo: pri svojih prevodih psalmov niso uporabljali že obstoječih prevodov v prekmurščino, ampak je njihov prevod izviren. Tako so v veliki meri obogatili svoj »stari slovenski jezik«, ki so ga glede na kajkavščino vedno bolj in bolj čistili.

VIRI IN LITERATURA

- Abecedarium Szlowenszko*, 1725: *Abecedarium Szlowenszko* za Drobno Detzo, von Szpüscheno. V leti M DCC XXV.
- BAKOŠ, Mihael, 1789: *Nouvi Gráduvál*, vu sterom sze vö zebráne /.../ dühovne peszmi nahájajo szamomi Bougi na diko vö dani. Stanpani v-Soproni po Siesz Jou'zefi. Vleti 1789.
- Biblia Sacra*, 1922: *Biblia Sacra secundum Vulgatam Clementinam* edita a P. Michaeli Hetzenauer O. M. Cap. *Vetus Testamentum II*: 1922: Ratisbonae: Sumptibus et typis Friderici Pustet.
- Biblia*, 1534: *Biblia das ist die gantze Heilige Schrifft Deudsch*. Mart. Luth. Wittemberg. Begnadet mit Kurfürstlicher zu Sachsen freiheit. Bedruckt durch Hans Lufft. M. D. XXXIII.
- Biblia*, 1584: *BIBLIA, TV IE, VSE SVETV PISMV, STARIGA inu Noviga Testamenta*, Slovenſki, tolmazhena, ſkusi IVRIA DALMATINA. Bibel das ist die gantze heilige Schrifft Windiſch. Gedruckt in der Churfürstlichen Sächsischen Stadt Wittemberg durch Hans Kraffts Erben. ANNO M.D.LXXXIII.
- KŪZMIČ, Mikloš, 1783: *Kniga molitvena /.../ na haszek szlovenszkoga národa /.../*. Stanpana v-Soproni pri Siess Jósef Jánosi vu leti 1783.
- KŪZMIČ, Števan, 1771: *Nouvi zákon /.../ zdaj oprvics z grcskoga na sztári szlovenszki jezik obrnjeni po Stevan Kūzmicsi Surdánszkom F. v Halli Saxonskoj M DCC LXXI*.
- Martjanska pesmarica*, konec 17. stol. ali iz začetka 18. stol., rokopis z oznako MP II, Ms 57. Univerzitetna knjižnica v Mariboru.
- NOVAK, Franc, 1985: *Slovar beltinskega prekmurskega govora*. Ljubljana: Pomurska založba
- NOVAK, Vilko, 1983: Dalmatin in jezik prekmurskih pisateljev. *Jezik in slovstvo* 26/6. 188–195.
- NOVAK, Vilko, 1990: Prekmurska Martjanska pesmarica I. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 61/I. 57–81.
- NOVAK, Vilko, 1992: Ob novem prevodu psalmov. *Stopinje* 21, 32–34.
- PLETERŠNIK, Maks, 1894: Slovensko-nemški slovar, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Prvi del A–O. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Tiskala Katoliška tiskarna. 1894.
- PLETERŠNIK, Maks, 1895: Slovensko-nemški slovar, izdan na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolfa. Uredil M. Pleteršnik. Drugi del P–Ž. V Ljubljani. Založilo in na svetlo dalo knezoškofijstvo. Tiskala Katoliška tiskarna. 1895.
- PUSZTAI, Jožef, 1893: *Krscsánszko katholicsánszke cerkvene peszmi /.../ za skolnike /.../*. Vö dáne od Drüstva szvétoga Stevana. Prvi natísz. Budapest MDCCCXCIII.
- SEVER, Mihael, 1747: *Réd zvelicsansztva poleg ednoga znamenüvanya toga nai poglaviteifege recsenya jedro ſzvetoga piſzma /.../*. Stanpano v-Halli Saxonſzkoj, v-leti 1747.
- Szent Biblia*, 1590: SZENT BIBLIA AZ AZ: ISTENNEC Ő ES WY TESTAMENTUMANAC PROPHE' TA' C ES APOSTOLOC által meg iratott ſzent kőnyuei. MAGYAR NYELWRE FORDITTA-tott egéſzlen és wijonnan, Az Iſtennek Magyar orſzágbán való Anya ſzent Egyházánac epüléſére. VISOLBAN. NYOMTATTATOTT MANTSKOVIT BALINT ALTAL. MDXC. Bódog (sic) aſz/zony huanac 10.napián.

(Sveta biblija, to so: Božjega Starega in Novega testamenta svete knjige, spisane po prerokih in apostolih. V celoti in znova prevedeno v madžarski jezik v izgrajevanje Božje svete Matere Cerkve v madžarski državi. V Visolu, tiskarna Balinta Mantskovita.

1590. 10. dne meseca Blažene Gospe, avgusta – prev. J. S.).

TEMLIN, Franc, 1715: Mali katechismus /.../ na szlovenszki jezik prelofeni /.../. Stámpano v Saxonii vMefzti Halla imenüvanom po Zeitler Andradi. Anno 1715.

TERPLAN, Sándor (Aleksander), 1848: Knige 'Zoltárszke, szlovenscene po Terplán Sándori, püczonskom farari. V Köszegi, 1848. Stampane z sztroskom i píszkmi Reichard Károla i Szinov Knige 'Zoltárszke so vezane v knjigo: Nôvi Zákon /.../ zdaj oprvics z grcskoga na sztári szlovenszki jezik obrnyeni po Küzmics Stevani, surdanzskom farari. I Knige 'Zoltarszke. V Köszegi, 1848. (V tej knjigi jih najdemo po 466. strani in se začenjajo z novo stranjo. Obsegajo 120 strani – op. J. S.).

SUMMARY

In 1992 Vilko Novak wrote that someone from Prekmurje should examine the psalms in manuscript and in print translated into Prekmurje Slovene, compare them with other translations, and thus honor the endeavors of our ancestors. The author of the present article attempts to bring this suggestion to fruition. The *Martjanci Hymnal* manuscript, known from the beginning of the 18th century, includes nine psalms translated into Prekmurje Slovene. These translations originate from an earlier time, most likely from the 17th century, which is indicated by Latin headlines, e.g., *Psalmus XCV – Cantate Domino*. The psalm numeration in the Hymnal is based on the Vulgate and therefore different from the numeration in the Hebrew Psalter. The Hebrew numeration, however, was used for the psalms in German, Slovene, and Hungarian Bibles. The author compares all psalm translations into Prekmurje Slovene with the Vulgate and also with the translations into Slovene (1584), Hungarian (1590), and German (1534). He carries out the same comparison for the psalm fragments in Franc Temlin's *Mali Katechismus* (1715) – the oldest printed book in Prekmurje Slovene –, the psalms in *Abecedarium Szlowenszko* (1725), and in the following books: *Red zvelicsanzstva* (1747) by Mihael Sever, *Nouvi Zakon* (1771) by Števan Küzmič, *Kniga molitvena* (1783) by Mikloš Küzmič, *Nouvi Graduval* (1789) by Mihael Bakoš, *Knige Zoltarszke* (1848) by Sándor Terplan, and *Krscsanszko katholicsanszke cerkvene peszmi* (1893) by Jožef Pusztai.

The psalm translation in the *Martjanci Hymnal* manuscript is based on Latin and Hungarian translations. F. Temlin followed the Hungarian translation. *Abecedarium Szlowenszko* includes expressions found in J. Dalmatin's Bible. M. Sever, Š. Küzmič, M. Küzmič, Š. Terplan, and J. Pusztai were more independent translators, i.e., in addition to the Vulgate they had at their disposal Hungarian and German psalm translations, but they did not copy from the previously existing Prekmurje-Slovene translations. Furthermore, one could not claim that they used expressions from Dalmatin's Bible. They made every effort to find appropriate expressions in their own language on the basis of the Vulgate, the Hungarian and, perhaps, the German translations, so that their translation would be understandable to their compatriots living between the Mura and Raba rivers. They particularly avoided typically Kajkavian elements in order to stay close to the vocabulary of the vernacular. On the other hand, Štefan and Mihael Küzmič, the pillars of Prekmurje Slovene, translated the psalm fragments, included in the New Testament, from classical languages, i.e., the former from Greek, the latter from Latin. All translators discussed in the article with their psalm translations undoubtedly enriched the word-stock of their »old Slovene language«.

Slavistična revija (<https://srl.si>) je ponujena pod licenco
[Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2005_2_8.pdf | DOST. 23/08/25 7.29